

Izkušnje LGBT-oseb z diskriminacijo in kaznivimi dejanji iz sovraštva v EU in na Hrvaškem

Prvi člen Listine Evropske unije o temeljnih pravicah določa, da je človekovo dostojanstvo nedotakljivo. Treba ga je spoštovati in varovati. Člen 21 zagotavlja pravico do nediskriminacije tudi na osnovi spolne usmerjenosti. Načelo enakega obravnavanja je temeljna vrednota Evropske unije, ki zagotavlja spoštovanje človekovega dostojanstva ter popolno in enakovredno sodelovanje v gospodarskem, kulturnem in družbenem življenju.

Okvir politike

Na vedno večjem številu mednarodnih in nacionalnih dogodkov obravnavajo temeljne pravice lezbijk, gejev, biseksualnih in transspolnih oseb (LGBT). Evropska unija (EU), Svet Evrope in Združeni narodi (ZN) nadaljujejo razvoj ali izboljšanje standardov na področju nediskriminacije in enakosti za populacijo LGBT. Spolna usmerjenost in spolna identiteta se v evropski in nacionalni zakonodaji vedno pogosteje uvrščata med razloge za diskriminacijo.

Evropska komisija je leta 2010 pozvala agencijo FRA, naj zbere primerljive podatke o diskriminaciji in kaznivih dejanjih iz sovraštva, ki jih doživljajo LGBT-osebe v vseh državah članicah EU in na Hrvaškem. Agencija je zato leta 2012 začela izvajati spletno raziskavo o LGBT v EU, na katero je odgovorilo 93 079 anketirancev. Pri raziskavi je bilo pridobljenih veliko primerljivih podatkov, ki bodo agenciji omogočili, da pripravi izsledke in mnenja na podlagi dokazov. Ti lahko ustanovam EU in državam članicam pomagajo pri prepoznavanju in reševanju izzivov na področju temeljnih pravic, s katerimi se srečuje populacija LGBT, s ciljno usmerjenimi pravnimi in političnimi odzivi za zagotovitev zaščite in uresničevanja njihovih temeljnih pravic.

Ključne ugotovitve

Rezultati kažejo, da LGBT-osebe v današnji družbi v EU pogosto ne morejo biti to, kar so, v šoli, na delovnem mestu ali v javnosti. Številni zato skrivajo svojo identiteto in živijo v izolaciji ali celo strahu. Drugi so žrtve diskriminacije in celo nasi-

lja. Med državami obstajajo pomembne razlike pri tem, kako anketiranci dojemajo in doživljajo diskriminacijo, nadlegovanje in nasilje zaradi spolne usmerjenosti in spolne identitete. Enako velja tudi za njihovo dojetje obsega negativnega družbenega odnosa do populacije LGBT ter strategije izogibanja, ki jih uporabljajo iz strahu pred napadi, grožnjami ali nadlegovanjem.

- Skoraj polovica (47 %) vseh anketirancev je navedla, da so v letu pred izvedbo raziskave doživeli diskriminacijo ali nadlegovanje zaradi svoje spolne usmerjenosti;
- več kot 80 % anketirancev v vseh državah članicah EU se spomni negativnih pripomb ali ustrahovanja LGBT-mladostnikov v šoli;
- dve tretjini (67 %) vseh anketirancev sta navedli, da so med šolanjem do 18. leta pogosto ali vedno skrivali ali prikrivali, da so LGBT.
- Ena petina anketirancev, ki so bili zaposleni in/ali so iskali delo v 12 mesecih pred začetkom raziskave, je poročala, da so bili v preteklem letu kot zaposleni ali iskalci zaposlitve žrtve diskriminacije. To število se pri transspolnih osebah poveča na eno tretjino;
- med anketiranci, ki so v letu pred raziskavo obiskali kavarno, restavracijo, bar ali nočni klub, jih je ena petina (18 %) čutila, da so bili na zadevnem kraju v preteklem letu žrtve diskriminacije zato, ker so LGBT;
- četrtnina (26 %) vseh anketirancev v raziskavi LGBT EU je bila v preteklih petih letih napadena ali ji je bilo zagroženo z nasiljem;
- približno trije od desetih transspolnih anketirancev so navedli, da so bili v letu pred raziskavo več kot trikrat žrtve nasilja ali jim je bilo zagroženo z nasiljem;
- večina anketirancev, ki je izkusila nasilje (59 %) v preteklem letu, je povedala, da je do zadnjega napada ali groženj z nasiljem prišlo delno ali v celoti zaradi tega, ker so jih ljudje dojemali kot LGBT;
- manj kot eden od petih (17 %) je policiji prijavil zadnji nasilni dogodek, ki ga je spodbudilo sovraštvo, katerega žrtev je bil. Približno 66 % anketirancev

v vseh državah članicah EU se v javnosti boji držati za roke s partnerjem istega spola. Pri gejih in biseksualnih anketirancih moškega spola je ta podatek znašal 74 % oziroma 78 %;

- več kot štiri petine vseh anketirancev so navedle, da so šale o populaciji LGBT v vsakdanjem življenju zelo razširjene;
- skoraj polovica vseh anketirancev je menila, da v državi, v kateri prebivajo, politiki zelo pogosto žaljivo govorijo o LGBT-osebah.

Nasveti, ki temeljijo na dokazih

Na podlagi statističnih dokazov, ki so bili zbrani s to raziskavo, je agencija FRA pripravila izsledke in mnenja na podlagi dokazov, da bi zagotovila informacije, s katerimi bodo izdelani pravni in politični ukrepi na ravni EU in nacionalni ravni.

Zagotavljanje varnega okolja v izobraževanju

Države članice EU bi morale zagotoviti, da šole za mlade LGBT-osebe zagotavljajo varno in razumevajoče okolje, v katerem ni ustrahovanja in izključevanja. To vključuje boj proti stigmatizaciji in marginalizaciji LGBT-oseb ter spodbujanje raznolikosti. Šole bi bilo treba spodbuditi k sprejemanju politik, ki se bojujejo proti ustrahovanju. Države članice EU bi morale zagotoviti, da so objektivne informacije o spolni usmerjenosti, spolni identiteti in spolnem izražanju del učnega načrta, da bi se spodbudilo spoštovanje in razumevanje pri zaposlenih in učencih ter povečala ozaveščenost o težavah, s katerimi se srečuje populacija LGBT.

Boj proti diskriminaciji zaradi spolne usmerjenosti in spolne identitete

Pluralistično in vključujoče družbeno okolje, ki temelji na načelu enakosti, kakor je poudarjeno v Listini EU o temeljnih pravicah, je pogoj za okolje, v katerem lahko LGBT-osebe živijo in se izražajo odkrito in brez zadržkov.

Za krepitev sistematičnega in usklajenega odziva na diskriminacijo so EU in njene države članice pozvane k pripravi akcijskih načrtov, ki spodbujajo spoštovanje do populacije LGBT in varovanje njenih temeljnih pravic ter/ali vključevanje vprašanih LGBT v njihove nacionalne akcijske načrte in strategije na področju človekovih pravic. Posebno pozornost bi bilo treba posvetiti izzivom, s katerimi se spopadajo transspolne osebe in mladi LGBT, ob upoštevanju posebnih okoliščin, s katerimi se srečujejo. EU bi lahko spodbujala izmenjavo obetajočih praks, ki aktivno podpirajo spoštovanje do populacije LGBT. Države članice so pozvane, naj omogočijo dialog s ključnimi akterji in tako spodbujajo bolj usklajeno javno mnenje o vprašanih LGBT. Potrebno je tudi močno in pozitivno politično vodstvo za podpiranje temeljnih pravic populacije LGBT.

Prepoznavanje in zaščita žrtev kaznivih dejanj iz sovraštva, ki so LGBT

Vsakdo ima pravico do tega, da se spoštuje njegova pravica do življenja, varnosti in zaščite pred nasiljem, ne glede na spolno usmerjenosti ali spolno identiteto.

EU in njene države članice bi morale razmisliti o sprejetju zakonodaje, ki obravnava homofobni in transfobni sovražni govor in kazniva dejanja iz sovraštva, tako da bo populacija LGBT enakovredno zaščiten. Države članice EU so pozvane tudi k povečanju prepoznavanja in zaščite žrtev kaznivih dejanj iz sovraštva, ki so LGBT, z vključitvijo homofobnega in transfobnega sovraštva med morebitne motive v nacionalno zakonodajo o kaznivih dejanjih zaradi pristranskosti. Razmisliti bi bilo treba tudi o usposabljanju osebja organov kazenskega pregona, vključno s tem, kako evidentirati dogodke.

Zagotavljanje enakega obravnavanja pri zaposlovanju

Zakonodaja EU bi morala izrecno prepovedovati diskriminacijo na podlagi spolne identitete, EU pa bi morala še naprej spremljati učinkovitost nacionalnih pritožbenih organov in postopkov. Države članice EU bi morale podpirati organe za enakost spolov in druge nacionalne pritožbene mehanizme pri njihovih prizadevanjih za obveščanje populacije LGBT o svojih pristojnostih in postopkih, da bi se povečala ozaveščenost o diskriminaciji.

Diskriminacija zunaj zaposlovanja

Z enako zaščito pred diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti v vseh državah članicah EU bi se znatno izboljšala prepoved takšne diskriminacije v vsej EU tudi zunaj področja zaposlovanja in dela, kakor je Evropska komisija predlagala v *predlogu Direktive Sveta z dne 2. julija 2008 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost*. Razmisliti bi bilo treba o tem, da bi se diskriminacija na podlagi spolne identitete v vsej obstoječi in prihodnji zakonodaji EU izrecno navedla kot oblika diskriminacije.

Nadaljnje informacije:

Obe poročili agencije FRA o raziskavi z naslovom – »EU LGBT survey: Results at a glance« (Raziskava LGBT EU: kratek pregled rezultatov) in »EU LGBT survey: main results« (Raziskava LGBT EU: glavni rezultati) – sta na voljo na naslovu:

<http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources>

Za spletno orodje za vizualizacijo – EU LGBT survey data explorer (LGBT raziskava podatki raziskovalec EU) – glej: <http://fra.europa.eu/en/theme/lgbt>

Pregled dejavnosti agencije FRA na področju temeljnih pravic populacije LGBT je na voljo na naslovu: <http://fra.europa.eu/en/theme/lgbt>